
Boekhouden geboekstaafd

Drs. H. Fuchs
Prof. dr. M.A. van Hoepen RA
S.J.M. van Vlimmeren

OPGAVEN

Zevende druk

Noordhoff Uitgevers

Boekhouden geboekstaafd 3
Opgaven

Boekhouden geboekstaafd 3

Opgaven

Drs. H. Fuchs

Prof. dr. M.A. van Hoepen RA

S. J. M. van Vlimmeren

Zevende druk

Noordhoff Uitgevers bv Groningen | Houten

Serie-overzicht

Boekhouden geboekstaafd 1

Opgaven

Uitwerkingen

Boekhouden geboekstaafd 2

Opgaven

Uitwerkingen

Boekhouden geboekstaafd 3

Opgaven

Uitwerkingen

Vormgeving

Ontwerp binnenwerk: Ebel Kuipers, Sappemeer

Opmaak binnenwerk: Zefier tekstverwerking, Breda

Ontwerp omslag: G2K designers, Groningen

Omslag beeld: Fotodisc

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan: Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die desondanks onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich aanbevolen.

0 1 2 3 4 5 / 15 14 13 12 11

© 2011 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978 90 01 85696 0

ISBN 978 90 01 79767 6

NUR 786

In dit boek is een grote hoeveelheid oefenmateriaal bijeengebracht, die behoort bij *Boekhouden geboekstaafd 3*. De opgaven zijn ingedeeld naar de hoofdstukken en paragrafen van het tekstboek. Bij de opgaven zijn drie categorieën te onderscheiden:

- Elementaire opgaven.
- Opgaven van hoger niveau, die goed aansluiten bij de behandelde stof in het betrokken hoofdstuk. De nummers van deze opgaven zijn voorzien van één sterretje (*).
- Overstijgende opgaven, waarin naast stof uit het betrokken hoofdstuk ook stof uit voorgaande hoofdstukken aan de orde komt. De nummers van deze opgaven zijn voorzien van twee sterretjes (**).

In hoofdstuk 27 is een aantal herhalingsopgaven opgenomen.

Doordat op veel plaatsen wijzigingen, toevoegingen, aanpassingen e.d. zijn aangebracht, is gebruik van de zevende druk naast de vorige druk niet goed mogelijk.

Opmerkingen over de inhoud van deze uitgave die kunnen leiden tot verbeteringen in een volgende druk, zullen we in dank ontvangen.

We verzoeken u uw op- en aanmerkingen door te geven aan de uitgever. Het adres is:

Noordhoff Uitgevers bv
Afdeling Hoger Onderwijs
Antwoordnummer 13
9700 VB Groningen
E-mail: info@noordhoff.nl

Voorjaar 2011
H. Fuchs
M.A. van Hoepen
S.J.M. van Vlimmeren

Inhoud

1	De interne verslaggeving	1
2	De verslaggeving ten behoeve van de fiscus	10
3	De diverse onderdelen van de fiscale jaarrekening	19
4	Wet- en regelgeving voor de externe verslaggeving	45
5	De balans in de externe jaarrekening van de profitorganisatie	47
6	De winst-en-verliesrekening in de externe jaarrekening van de profitorganisatie	62
7	De ‘comprehensive income statement’	72
8	Het kasstroomoverzicht	78
9	Enkele bijzondere onderwerpen	92
10	De verwerking van latente belastingverhoudingen in de vennootschappelijke jaarrekening	103
11	Leasing	127
12	Waarderingsmethoden voor deelnemingen in de jaarrekening	149
13	Onderhanden projecten in opdracht van derden	164
14	Personeelsbeloningen	178
15	Financiële instrumenten	186
16	Vreemde valuta	196
17	De externe verslaggeving in not-for-profit organisaties	205
18	Fusie van ondernemingen	207
19	De geconsolideerde jaarrekening	214
20	Technische aspecten van de consolidatie	216
21	Intercompanytransacties en consolidatie – downstream-sales	230
22	Intercompanytransacties en consolidatie – upstream-sales	247
23	Nadere bijzonderheden bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening	266
24	De boekhouding van ondernemingen met filialen	276
25	De administratie van quasigoederen	300
26	De administratie van statiegeld	310
27	Herhalingsopgaven	324

De interne verslaggeving

101

(§ 1.1)

- a Wat verstaan we onder de interne jaarrekening?
- b Waarom is de naam interne jaarrekening minder juist? Geef een betere benaming voor de hier bedoelde verslaggeving.
- c Wat verstaan we onder de fiscale jaarrekening? Waarom is de benaming 'jaarrekening' in dit geval wel correct?
- d Maak duidelijk dat de fiscale jaarrekening dienst doet als verantwoordingsmiddel.
- e Waarom is bij kleinere bedrijven de interne jaarrekening vaak gelijk aan de fiscale jaarrekening?
- f Wat verstaan we onder de externe jaarrekening?
- g Noem enkele rechtsvormen waar de wettelijke bepalingen met betrekking tot de externe verslaggeving voor gelden.
- h Heeft de eigenaar van een eenvoudig winkelbedrijf iets te maken met de wettelijke regels die gevolgd moeten worden bij de opstelling van
  - 1 de fiscale jaarrekening;
  - 2 de externe jaarrekening?

In het grootboek van de industriële onderneming B. Goode BV in Sittard zijn in februari 2011 de volgende bedragen (mutaties) geboekt in de rubrieken 4, 5, 6, 8 en 9.

Nr.	Rekening	Debet	Credit
400/498	Diverse rekeningen	€ 300.000	
499	Overboekingsrekening		€ 300.000
500	Kosten hulpkostenplaatsen	- 40.000	
505	Dekking hulpkostenplaatsen		- 38.000
530	Kosten afdeling Fabricage	- 112.000	
535	Dekking afdeling Fabricage		- 114.000
540	Kosten afdeling Verkoop	- 36.000	
545	Dekking afdeling Verkoop		- 36.000
600	Verbruik grondstoffen	- 80.000	
601	Directe personeelskosten	- 70.000	
602	Toeslag indirecte fabricagekosten	- 114.000	
610	Standaardverbruik grondstoffen		- 82.000
611	Standaard directe personeelskosten		- 66.800
612	Standaardtoeslag indirecte fabricagekosten		- 111.600
800	Kostprijs verkopen	- 250.000	
820	Toeslag indirecte verkoopkosten	- 36.000	
840	Opbrengst verkopen		- 300.000
912	Kosten afvloeiingsregeling	- 100.000	

Zowel de voorraad gereed product als de voorraad product in bewerking wordt geadmistreerd tegen standaardkosten.

- a Bereken over februari 2011 de mutatie in de voorraad gereed product en product in bewerking.
- b Stel de winst-en-verliesrekening over februari 2011 samen. Maak hiervoor gebruik van het klassieke overzicht.

Van Ronax BV in Vlaardingen is de gedeeltelijke saldibalans per 31 januari 2011 als volgt:

Nr.	Rekening	Debet	Credit
400	Direct grondstoffenverbruik	€ 1.021.200	
410	Direct loon	- 515.000	
411	Indirect loon	- 140.000	
460	Directe verkoopkosten enz.	- 140.000	
499	Overboekingsrekening		€ 2.180.200
	Tellingen rubriek 4	€ 2.180.200	€ 2.180.200
500	Kosten hulpafdelingen	€ 60.000	
501	Dekking hulpafdelingen		€ 80.000
530	Kosten fabricage-afdeling	- 382.000	
531	Dekking fabricage-afdeling		- 380.000
540	Kosten verkoopafdeling	- 142.000	
541	Dekking verkoopafdeling		- 145.000
	Tellingen rubriek 5	€ 584.000	€ 605.000
600	Direct grondstoffenverbruik	€ 1.021.200	
601	Direct loon	- 530.000	
602	Toeslag indirecte fabricagekosten	- 380.000	
603	Uitvalkosten	- 45.000	
610	Standaard direct grondstoffenverbruik		€ 1.000.000
611	Standaard direct loon		- 500.000
612	Standaardtoeslag indirecte fabricagekosten		- 400.000
613	Standaard uitvalkosten		- 50.000
630	Betaald direct loon	- 515.000	
631	Verrekend direct loon		- 530.000
	Tellingen rubriek 6	€ 2.491.200	€ 2.480.000

Nr.	Rekening	Debet	Credit
800	Kostprijs verkopen	€ 2.400.000	
810	Toeslag directe verkoopkosten	- 150.000	
815	Toeslag indirecte verkoopkosten	- 145.000	
840	Opbrengst verkopen		€ 3.250.000
850	Werkelijke directe verkoopkosten	- 140.000	
855	Verrekenende directe verkoopkosten		- 150.000
	Tellingen rubriek 8	€ 2.835.000	€ 3.400.000
950	Boekverlies afgestoten inventaris	€ 210.000	
960	Boekwinst afgestoten bedrijfshal		€ 675.000

Zowel de voorraad gereed product als de voorraad product in bewerking wordt bijgehouden tegen standaardkosten.

- Bereken aan de hand van de gegevens op de saldibalans per 31 januari 2011 de winst over januari 2011.
- Bereken over januari 2011 de mutatie in de voorraad goedgekeurd product en product in bewerking.
- Stel de winst-en-verliesrekening samen over januari 2011 en gebruik daarbij het model van het klassieke resultatenoverzicht.
- Welk bezwaar is verbonden aan de bij c gevraagde manier van presenteren van resultaten?

104

(§ 1.3)

Deze opgave gaat uit van de gegevens in opgave 102.

- Bereken over februari 2011:
  - het standaardverkoopresultaat;
  - de afdelingsresultaten;
  - de fabricageresultaten.
 NB De fabricageresultaten zo ver mogelijk detailleren.
- Stel de winst-en-verliesrekening samen over februari 2011 en gebruik daarbij het model van het analytische resultatenoverzicht.
- Wat bedoelen we met de term downdrilling?

105

(§ 1.3)

Deze opgave gaat uit van de gegevens in opgave 103.

- Bereken over januari 2011:
  - het standaardverkoopresultaat;
  - het resultaat directe verkoopkosten;
  - de afdelingsresultaten;
  - de (gespecificeerde) fabricageresultaten.

- b Stel de winst-en-verliesrekening over januari 2011 samen en gebruik daarbij het model van het analytische resultatenoverzicht.
- c Geef met behulp van de informatie in de rubrieken 5, 6 en 8 een controleberekening voor het bedrag van de tellingen in rubriek 4 (€ 2.180.200).
- d Voer alle andere controles uit met betrekking tot de bedragen die vermeld zijn op de saldibalans in opgave 103.

106

(§ 1.4)

Handelsonderneming LowRate BV in Utrecht heeft haar activiteiten ondergebracht in twee afdelingen, afdeling Food en afdeling Non-Food. De verdeling van de in de rubrieken 4 en 8 vermelde bedragen over beide afdelingen voor januari 2011 is als volgt:

Nr.	Rekening	Totaal	Afdeling Food	Afdeling Non-Food
410	Lonen	€ 27.800	€ 21.000	€ 6.800
420	Afschrijvingskosten	- 1.000	- 800	- 200
430	Huur	- 3.000	- 2.300	- 700
440	Diverse kosten	- 12.200	- 9.000	- 3.200
800	Inkoopwaarde verkopen	- 250.000	- 180.000	- 70.000
850	Opbrengst verkopen	- 320.000	- 240.000	- 80.000

De incidentele resultaten zijn gecrediteerd op rekening 920 *Incidentele resultaten* en bedragen € 4.000.

a Vul voor januari 2011 in het volgende overzicht de bedragen in:

	Exploitatieoverzicht afdeling Food			Exploitatieoverzicht afdeling Non-Food			Resultatenoverzicht		
Omzet	€	....	(...%)	€	.....	(...%)	€	.....	(...%)
Inkoopwaarde omzet	-	.....		-	.....		-	.....	
Brutowinst	€	.....	(...%)	€	.....	(...%)	€	.....	(...%)
Lonen	€	.....		€	.....		€	.....	
Afschrijvingskosten	-	.....		-	.....		-	.....	
Huur	-	.....		-	.....		-	.....	
Diverse kosten	-	.....		-	.....		-	.....	
Totale bedrijfskosten	-	.....	(...%)	-	.....	(...%)	-	.....	(...%)
Exploitatieresultaat	€	.....	(...%)	€	.....	(...%)			
Bedrijfsresultaat							€	.....	
Incidentele resultaten							-	.....	
Nettowinst							€	.....	(...%)

- b Bereken achtereenvolgens voor de afdeling Food, voor de afdeling Non-Food en voor de onderneming als geheel de voor januari 2011 geldende percentages op de in bovenstaand schema aangegeven plaatsen.
NB Berekeningen uitvoeren in één decimaal nauwkeurig.

107

(§ 1.4)

InterHome BV in Leeuwarden heeft haar activiteiten verdeeld over twee afdelingen, de afdeling Meubilair en de afdeling Stoffering. In de boekhouding van deze onderneming wordt het principe van de maandelijkse permanence toegepast.

Per 28 februari 2011 beschikt de administrateur over onderstaande cijfers.

Nr.	Rekening	Saldibalans per 28 februari 2011		Exploitatieoverzicht afdeling Meubilair over januari 2011	
		Debet	Credit	Debet	Credit
000/190	Diverse rekeningen		€ 76.500		
400.0	Inkoopwaarde omzet afdeling Meubilair	€ 140.000		€ 74.000	
400.1	Inkoopwaarde omzet afdeling Stofferings	- 80.000			
410.0	Salarissen afdeling Meubilair	- 13.600		- 6.400	
410.1	Salarissen afdeling Stofferings	- 9.400			
430.0	Huur afdeling Meubilair	- 1.400		- 700	
430.1	Huur afdeling Stofferings	- 800			
440.0	Onderhoudskosten afdeling Meubilair	- 1.000		- 400	
440.1	Onderhoudskosten afdeling Stofferings	- 600			
450.0	Overige kosten afdeling Meubilair	- 8.700		- 4.500	
450.1	Overige kosten afdeling Stofferings	- 4.500			
499	Overboekingsrekening		- 131.500		
700	Voorraad handelsgoederen	- 85.000			
800.0	Omzet afdeling Meubilair		- 180.000		€ 95.000
800.1	Omzet afdeling Stofferings		- 100.000		
899	Overboekingsrekening	- 142.000			
900	Exploitatieresultaat afdeling Meubilair		- 9.000	- 9.000	
910	Exploitatieresultaat afdeling Stofferings		- 1.500		
930	Overige resultaten		- 3.000		
999	Overboekingsrekening	- 14.500			
		€ 501.500	€ 501.500	€ 95.000	€ 95.000

Opmerkingen

- in februari 2011 is geboekt in:

rubriek 4:	totale inkoopwaarde omzet	€ 108.000
	totale kosten	- 20.500
rubriek 8:	totale omzet	- 138.000
rubriek 9:	overige resultaten	Debet - 1.000

- Het exploitatieresultaat van de afdeling Stofferings in februari 2011 bedraagt € 3.200 (voordelig).
- De rekeningen 900, 910 en 999 moeten met betrekking tot februari 2011 nog worden bijgewerkt.
- In rubriek 0 komt onder meer voor 075 *Winstsaldo*.

- a Stel het exploitatie-overzicht voor de afdeling Meubilair over februari 2011 samen aan de hand van de gegevens in de rubrieken 4 en 8 en het exploitatieoverzicht voor de afdeling Meubilair over januari 2011.
- b Geef de journaalposten waarmee de rekeningen 900, 910 en 999 kunnen worden bijgewerkt.
- c Toon aan dat – na verwerking van de onder b gevraagde journaalposten in de saldi-balans – elk van de rubrieken 4, 8 en 9 glad loopt!
- d Stel het resultatenoverzicht voor de gehele handelsonderneming over februari 2011 samen.
NB De totale nettowinst dient hierop te worden vermeld als saldo van de drie in rubriek 9 genoemde resultaten.
- e
  - 1 Vermeld achter elk bedrag in het onder a gevraagde overzicht de procentuele toe- of afname ten opzichte van het overeenkomstige bedrag in januari 2011 (tot op één decimaal nauwkeurig).
  - 2 Is een vergelijking van de voor februari 2011 geldende bedragen met die van januari 2011 zinvol? Motiveer het antwoord.

108

(§ 1.4)

Voor de handelsonderneming van Ferd Overbos in Boxtel beschikt de administrateur over de volgende gegevens.

Balans per 31 december 2010

Vaste activa	€ 1.200.000	Eigen vermogen	€ 1.500.000
Vorraden	- 1.000.000	5% Hypothecaire lening	- 300.000
Debiteuren	- 550.000	6% Lening	- 700.000
Liquide middelen	- 250.000	Crediteuren	- 500.000
	€ 3.000.000		€ 3.000.000

Winst-en-verliesrekening 2010

Afschrijvingskosten	€ 60.000	Omzet	€ 6.000.000
Interestkosten	- 70.000	Inkoopwaarde	- 4.800.000
Overige kosten	- 830.000		€ 1.200.000
Nettowinst	- 240.000		€ 1.200.000
	€ 1.200.000		€ 1.200.000

- a Noem twee manieren waarop geprobeerd kan worden de liquiditeitspositie van een onderneming te verbeteren, zonder nieuw vermogen aan te trekken.
- b Noem twee manieren waarop geprobeerd kan worden de rentabiliteit van het eigen vermogen te verbeteren bij gelijkblijvende omzet.

- c
  - 1 Bereken (in één decimaal nauwkeurig) de current ratio en de quick ratio.
  - 2 Welk bezwaar is verbonden aan liquiditeitsbeoordeling met behulp van ratio's?
- d
  - 1 Bereken (in één decimaal nauwkeurig) de solvabiliteitsratio EV/VV.
  - 2 Bereken (in één decimaal nauwkeurig) de solvabiliteitsratio EV/TV.
- e
  - 1 Bereken de brutowinstmarge.
  - 2 Bereken de nettowinstmarge.
- f
  - 1 Bereken de rentabiliteit van het eigen vermogen.
  - 2 Bereken (in één decimaal nauwkeurig) de rentabiliteit van het totale vermogen.
  - 3 Beredeneer waarom de rentabiliteit van het eigen vermogen groter is dan de rentabiliteit van het totale vermogen.